Mila Segervall
Kaupunginjohtaja
Kristiinankaupungin kaupunki
7.4.2025

Asia: HE 13/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnan valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kristiinankaupungin kaupunki kiittää mahdollisuudesta olla kuultavana ja lausua aluehallintouudistusta koskevasta lainsäädännöstä.

Kristiinankaupunki on kaksikielinen kaupunki Pohjanmaalla. Kristiinankaupunki on yksi maan viidestä suurimmasta kunnasta tuulivoiman osalta. Tällä hetkellä 110 tuulivoimalaa on käynnissä, ja kolme tuulivoimapuistoa on suunnitteilla sekä rakenteilla. Kristiinankaupungissa on suunnitteilla neljä suurta aurinkopuistoa. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt 26,9 miljoonan euron investointituen Koppö Energian 200 MW:n metaanintuotanto- ja nesteytyslaitokselle. Toinen suuri vetyhanke on suunnitteilla ja jatkuvasti tulee uusia kyselyjä koskien datakeskusten, ammoniakin ja energian varastoinnin soveltuvista maa-alueista Kristiinankaupungissa.

Pohjanmaa on vientivetoista aluetta. Se on myös alue, joka houkuttelee sekä kansainvälisiä kuin kotimaisia investointeja ja hankkeita. Kaikki nämä hankkeet riippuvat hyvästä yhteistyöstä toimijoiden, kuntien ja viranomaisten välillä. Siksi valtion aluehallintouudistus on meille äärimmäisen tärkeä, niin Kristiinankaupungissa kuin koko Pohjanmaalla.

Kiinnitän lausunnossani huomiota seuraaviin asioihin: alueellinen yhteistyö ja rooli, vesitehtävien hallinta, kielellisten oikeuksien turvaaminen ja Huolenaiheet aluehallinnon siirtymävaiheessa

## Alueellinen yhteistyö ja rooli

Tavoitteena oleva "yhden luukun” periaate on hyvä. Haasteena on varmistaa, että kaikki Lupa- ja Valvontaviraston työntekijät tulkitsevat lainsäädäntöä samalla tavalla. Sillä ei ole väliä kuinka hyviä tavoitteet ovat, kyseessä ovat kuitenkin ihmiset, jotka tekevät valmistelutyötä sekä päätöksiä. Esimerkkejä on nykypäivästä, kun eri ELY-keskukset tulkitsevat pykäliä eri tavalla.

Lupa- ja valvontaviraston toimialue on koko maa. Ensimmäisessä pykälässä sanotaan: "Virasto toimii asiakaslähtöisesti, poikkihallinnollisesti ja moniammatillista asiantuntemusta hyödyntäen." On hyvä, että viraston tulee toimia asiakaslähtöisesti. Tämä tarkoittaa tiivistä yhteydenpitoa kuntiin, maakuntaliittoihin, paikallisiin ja alueellisiin kehitysyhtiöihin sekä yrityksiin. Vain tiiviin yhteydenpidon avulla, paikallistasolla, jossa lainsäädännön ja lupien vaikutus näkyy, voidaan tunnistaa haasteet ja mahdollisuudet. Yhteistyömallia tulisi selkeyttää, jotta kaikki osapuolet tietävät roolinsa ja jotta vältetään päällekkäisyyttä.

Ehdotuksessa lukee, että virastolla olisi vähintään yksi toimipaikka kaikilla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueilla, ja sen lisäksi virastolla voisi olla muita työskentelypaikkoja. On hyvä, että perusteluissa sanotaan (sivu 256), että virastolla voisi olla muitakin työskentelypaikkoja sekä (sivu 257) "Viraston organisoitumista ohjaavasti viraston velvoitteisiin kuuluisi huolehtia siitä, että viraston toiminnan järjestämisessä turvattaisiin kielellisten oikeuksien toteutuminen. Joissain tilanteissa tämä voisi puoltaa kieleen perustuvaa toiminnallista organisoitumista." Tämän ja sen perusteella, että Pohjanmaan elinkeinoelämä on vahvasti vientipainotteista, mikä hyödyttää koko maata, kannatan, että LVV:llä on vahva edustus Pohjanmaalla.

Uudistuksessa on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy aidosti alueilla ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti valtion aluehallinnon tulee tuntea alueelliset ja paikalliset olosuhteet. Yhtä lailla on ensiarvoisen tärkeää, että kaksikielisillä alueilla aluehallinto pystyy aidosti palvelemaan molemmilla kansalliskielillä ja tuntee molempien kieliryhmien olosuhteet. Erityisesti valtakunnallisen lupa- ja valvontaviraston ja kuntien tehtävien yhdyspintoja on arvioitava ja luotava uusia yhteistyörakenteita. Jotta alueellinen vuorovaikutus varmistetaan, on arvioitava myös elinvoimakeskusten yhdyspintoja kaupunkeihin, kuntiin ja maakuntiin sekä säätää minimitaso molempien virastojen alueelliselle yhteistyölle.

Perusteluissa Elinvoimakeskusten sisällöstä (sivu 300) löytyy sanamuotoja, jotka viittaavat siihen, että elinvoimakeskuksille annetaan uusia tehtäviä, jotka ovat osittain päällekkäisiä muiden organisaatioiden jo hoitamien tehtävien kanssa. Tehtävien päällekkäisyyttä on tärkeää välttää, sillä se aiheuttaa epäselvyyttä.

Kielellisten oikeuksien takaamiseksi Pohjanmaan maakuntien elinvoimankeskuksen tulisi olla Vaasa. Tämä perustuu siihen, että Pohjanmaa on kaksikielisempi kuin Etelä- ja Keski-Pohjanmaa ja että Pohjanmaa on vientivetoinen. Pohjanmaan teollisuuden liikevaihdosta viennin osuus on noin 76 %. Tämä suosii sekä Pohjanmaata että koko Suomea.

## Vesitehtävien hallinta

Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla ei ole järkevää jakaa vesitehtäviä, kuten tulvariskien hallintaa ja vesienhoitoa, usean viranomaisen kesken. Ehdotuksen mukaan nämä jaetaan Lounais-Suomen elinvoimakeskukselle (MMM vesivaratehtävät), Etelä-Pohjanmaan elinvoimakeskukselle (YM, vesienhoidon edistäminen) ja Lupa- ja valvontaviranomaiselle. Tällä hetkellä

kaikki vesitehtävät hoidetaan EPO-ELY:ssä integroidusti vesistöyksikössä. Tämä asiantuntemuksen jakaminen kolmeen viranomaiseen on selkeä ongelma. On tärkeää, että vesitehtävät keskitetään yhteen virastoon, mikä parantaa yhteistyön tehokkuutta ja estää asiantuntemuksen hajautumista.

## Kielellisten oikeuksien turvaaminen

Pohjanmaan elinvoimakeskuksen perustaminen voi varmistaa kielellisten oikeuksien toteutumisen alueella. On kuitenkin huolehdittava siitä, että keskukselle myönnetään tarpeeksi resursseja, jotta se voi hoitaa tehtävänsä kansalliskielillä laajasti. Alueen monikielisyyden lisääntyminen on myös otettava huomioon.

LVV:stä tulee kansallinen, kaksikielinen viranomainen. Uuden organisaation yksiköt kuuluvat keskushallintoon, joten niiden tulee noudattaa kielilain määrittelemiä vaatimuksia kaksikielisille viranomaisille. Perustuslain 119 §:n mukaan valtionhallinnon elinten yleiset perusteet tulee määritellä lailla. Samoin valtion alue- ja paikallishallinnon perusteet säädetään lain tasolla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muuten säätää asetuksilla. Perustuslain 122 §:n mukaan hallintoa järjestettäessä on pyrittävä luomaan aluejaot, jotka takaavat suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään tasavertaisilla perusteilla. Tässä yhteydessä ongelmaksi muodostuu se, että LVV:stä puuttuu alueellinen ja paikallinen näkökulma kielellisten oikeuksien turvaamiseksi.

Kaikki kaksikielisyyttä vaativat erikoistehtävät on ohjattava Vaasaan.

## Huolenaiheet aluehallinnon siirtymävaiheessa

Uudistus on laaja, ottaen huomioon, kuinka monta viranomaista ja henkilöä tämä muutos suoraan koskettaa. Se koskee myös meitä, jotka olemme organisaatioiden ulkopuolella.

Kaupunginjohtajana kunnassa, ja alueella, jossa on monia suuria vihreitä hankkeita, olen huolestunut ensi vuoden alusta, tai oikeastaan koko vuodesta. Tulevatko järjestelmät toimimaan, tuleeko siirtymä sujumaan sujuvasti, jotta eri yritykset ja toimijat, jotka ovat riippuvaisia luvistaan, voivat edetä prosesseissaan? On myös tärkeää, että muutoksista viestitään kaikille osapuolille ennen muutosten voimaantuloa.

## Ehdotuksia valiokunnalle

Ehdotan kunnioittavasti seuraavaa valiokunnalle harkittavaksi:

1. varmistakaa, että Lupa- ja valvontavirastolle sekä elinvoimakeskuksille taataan, paitsi riittävät resurssit tehtävien hoitamiseksi, vahva alueellinen edustus, joka mahdollistaa asiakaslähtöisen ja poikkihallinnollisen toiminnan sekä tiiviit yhteydet alueen kuntiin, yrityksiin ja kehitysyhtiöihin
2. varmistakaa, että kielelliset oikeudet toteutetaan perustuslain säännösten mukaisesti ja että aluehallintouudistuksessa painotettaisiin kaksikielisten alueiden erityistarpeita
3. varmistakaa, että erityisesti vesitehtäviä, kuten tulvariskien hallinta ja vesienhoito, ei jaettaisi usean eri viranomaisen kesken, vaan asiantuntemus olisi keskitetty yhteen virastoon.